

את המים לרחיצת פניו ידיו ורגליו (ביאה"ל תקיא, ב). ■ וכן נפסק להלכה (שם).

בית שמאי אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראוין לשתיה, שלדעתם 'מלאכת אוכל נפש' ביום טוב הותרה רק לצורך אכילה ממש ולא לצורך הנאות כרחיצה וכדומה, ולכן מותר רק לחמם מים הראויים לשתיה, כאשר הוא רוצה בפועל לשתות חלק מהם, ואז מותר לו גם לרחוץ את רגליו (ראה רש"י ד"ה ראוין, ותוס' ד"ה אלא, וחדש האביב [לבעל הפלא יועץ]).

ובית הלל מתיירין לחמם מים לרחיצת פניו ידיו ורגליו (ראה רש"י ד"ה והאי, ותוס' ד"ה וביה, וביאה"ל תקיא, ב), שלדעת בית הלל, כל הנאה הרגילה אצל כל האנשים, הרי היא כמלאכת אוכל נפש שהותרה ביום טוב (רשב"א), או שלדעתם, הנאה כזו אף שאינה כאוכל נפש, אבל 'מתוך' שהותרה מלאכת ממשל לצורך אוכל נפש ממש, הותרה אף לצורך רחיצה, שהיא הנאה הרגילה אצל כל האנשים (ריטב"א). ■ להלכה, מותר לחמם ביום טוב מים לרחיצת פניו ידיו ורגליו, אבל לא לרחיצת כל גופו (ש"ע א"ח תקיא, ב ומשנ"ב שם. וראה שם פרטים נוספים) ורחיצת כל גופו ביום טוב במים שהוחמו בערב יום טוב, מותרת (ש"ע שם, ב), ויש אוסרים (רמ"א שם).

ובין בצונן, שנראה בעיני האנשים ששוטף עצמו בצונן לאחר שהתרחץ באיסור במים חמים, כדרך המתרחצים (רשב"א; ח"י הר"ן).

מחלוקת בקלי אכל בקרקע דגרי הכל מותר, שדרך הבלנים לערב בכלי מים חמים עם מים קרים, ועוברים בכך על מלאכת ממשל, והרוחץ במים חמים שבכלי, נראה כרוחץ במים שהבלנים חיממו באיסור (ראה רש"י, ורא"מ הורביץ בדעתו). ועוד, שמים שבכלים ממהרים להתקרר, והרוחץ בשבת במים חמים שבכלי, נראה כרוחץ במים שהוחמו בשבת באיסור, מה שאין כן במים חמים שבאמבטיאות שבקרקע, חומם נשאר זמן רב, והמתרחץ בהם לא נראה כרוחץ במים שהוחמו בשבת (ריטב"א).

■ להלכה, ענייני רחיצה בשבת [העולים מתוך סוגייתנו]:

[א] במים שהתחממו בערב שבת - אסור לרחוץ בהם את רוב הגוף, וכן אסור לשפוך מהם על רוב גופו, אבל מותר לרחוץ במים אלו פניו ידיו ורגליו, ושאר האברים, ובלבד שלא ירחץ רוב הגוף, ואין חילוק בין מים שבקרקע לבין מים שבכלי (ש"ע ורמ"א א"ח שכו, א ומשנ"ב שם).

[ב] במים שהתחממו בשבת - אסור לרחוץ בהם כלל, ואפילו רחיצת ידים בלבד (משנ"ב שם).

[ג] במים שהתחממו בשבת פחות מיד סולדת - נחלקו הפוסקים האם מחמירים בהם כמים שהתחממו בשבת (משנ"ב שם, יז ושעה"צ שם).

[ד] רחיצה בצונן - מעיקר הדין מותר להתרחץ בצונן בשבת, אכן נהגו שלא לרחוץ כל גופו בשבת, שמצוי לבוא לסחיטת שיער ומטעמים נוספים, אכן, רחיצת פניו ידיו ורגליו, מותרת (משנ"ב שם, כא).

[ה] טבילה במקוה בשבת - ראה במשנ"ב שם (ס"ק ז, כד, וביאה"ל שם, ת, ובמהדור' דרשו שם הערות 6, 25).

אמר רב חסדא, ממעשה שעשו אנשי טבריא וכו' בטלה הסמנה וכו', שלדעת רב חסדא טעם האיסור במעשה של אנשי טבריה הוא משום איסור הטמנה (וראה מש"כ לעיל ע"א בד"ה בשלמא, בגדר ההטמנה), ואסרו עליהם חכמים משום הטמנה בדבר המוסיף הבל (רש"י), שבאותו הזמן גזרו חכמים איסור הטמנה (רמב"ן רשב"א בשם י"מ ריטב"א), או שבאותו הזמן הוסיפו לאסור באכילה את המאכל שהוטמן באיסור (תוס' בת"י שני), לפי שראו חכמים שישראל אדוקים במצות עונג שבת, ועוברים על איסור הטמנה בשביל שיהיה להם תבשיל חם לשבת (שפת אמת).

אמר עולא, הלכה כאנשי טבריא, שאין איסור הטמנה בתולדות חמה בערב שבת (רשב"א).

קבר תברינהו אנשי טבריא לסילוניהו. ■ להלכה, אסור להטמין מערב שבת צינור סגור המכיל מים צוננים בתוך אמת מים ורתחת, כאשר המים שביצינור לא מתערבים עם המים החמים, משום איסור הטמנה מבעוד יום בדבר המוסיף הבל, ואם עברו על האיסור, אפילו המים שנכנסו מערב שבת, אסורים ברחיצה ובשתיה, וביום טוב אסורים ברחיצה ומותרים בשתיה (ש"ע א"ח שכו, ג), ואם המים זורמים בצינור במהלך השבת, ראה בביאה"ל (שם). אבל עירוב מים צוננים במים חמים, לא נחשבת הטמנה [שאין הלכה כרש"י] (משנ"ב שם ושעה"צ שם). וכן כל מאכל שהוטמן באיסור, אסור באכילה (ש"ע שם רנז, א, וראה שם פרטי האיסור).

מאי רחיצה וכו', שחכמים אסרו להתרחץ בשבת במים חמים בתנאים שיפורטו להלן בסוגיא [מהטעם שיבואר בגמ' להלן (מ, א)], והיתה זו גזירה מוקדמת, עוד קודם המעשה שהיה עם אנשי טבריה (תוס' ישנים). ואיסור רחיצה בשבת, הוא איסור קל יותר משאר איסורי 'שבות' שלא נאסר אלא משום 'גזירה' שמה יבואו לחמם מים בשבת לרחיצה, ולכן מקילים באיסור זה למצטער, אף שאינו חולה בכל גופו (הגהות רעק"א שז, ה וביאה"ל שכו, א).

אלא פניו ידיו ורגליו, שבאיסור רחיצה בשבת יש שני חלקים: [א] איסור רחיצת כל גופו, ואפילו במים שהתחממו בערב שבת; [ב] איסור רחיצת פניו ידיו ורגליו במים שהתחממו בשבת, ואף באופנים שאין איסור הנאה במים אלו משום הנאה מ'מעשה שבת' (ראה משנ"ב שכו, יז).

ואיסור זה של רחיצת פניו ידיו ורגליו, נאמר במים שנעשה בהם מעשה לחמם בשבת [ואפילו לא היה זה מעשה איסור] (הגהות רעק"א שכו, ג, וראה להלן מ, ב ד"ה ובלבד, שיש חולקים), או במים שנעשה איסור בחימומם אף בלא עשיית מעשה בשבת, כגון שטמנום באיסור בערב שבת, וכמבואר כאן, שכיון שאסרו חכמים על אנשי טבריה להביא את הסילון מערב שבת, נאסרו המים אפילו ברחיצת פניו ידיו ורגליו (שביתת השבת, מבשל, קכז).

לימא תנן סתמא כבית שמאי וכו', שאף שאנשי טבריה ודאי עשו שלא כהוגן, כשהיממו את המים לצורך רחיצת כל גופם, שדבר זה אסור אף לבית הלל, מ"מ אין זו סיבה לאסור עליהם